

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE	2
I INLEIDING	3
Klacht.....	3
Samenvatting verweer.....	3
Achtergrond journalisten	4
II DE (STREKKING VAN DE) ARTIKELEN	4
Inhoud van de artikelen.....	4
Algemene strekking van de artikelen.....	5
III BEOORDELINGSCRITERIA PERSPUBLICATIES	6
IV ALGEMEEN BELANG BIJ DE ARTIKELEN.....	7
V RECHTVAARDIGING BESCHULDIGINGEN OM	8
Niet vermelden van alle bronnen en grondslagen.....	9
Gemaakte (opzettelijke) fouten.....	9
Belonen met posities.....	10
Waarheidsvinding in het gedrang door groot belang.....	11
Geen aandacht voor initiatieven van het OM.....	11
VI HOOR EN WEDERHOOR	12
Standpunt OM.....	14
Alleen één kant gehoord?.....	15
VII SPECIFIEKE UITTINGEN MET BETREKKING TOT DE INDIVIDUELE KLAGERS	16
Gebruik van de term processtuk.....	16
Liegen over dealvoorwaarden	17
Hoger beroep.....	18
Overige feiten ten aanzien van Verwiel	18
Artikel	19
Klacht en weerlegging daarvan.....	19
Artikel	21
Klacht en weerlegging daarvan.....	21
Artikel	23
Klacht en weerlegging daarvan.....	23
Liegen en verheimelijken in de Power-zaak	24
Mink K.....	24
Holleeder en de Joegoslaaf	25
Overige relevante omstandigheden ten aanzien van De Vries.....	25
VIII GEBRUIK NAMEN	25
IX GEBRUIK FOTO	26
XI VORDERING.....	27
CONCLUSIE.....	27

I INLEIDING

Klacht

1. De klacht richt zich tegen de volgende twee artikelen in het weekblad Vrij Nederland:
 - a. het artikel “*Sjoemelen loont; beloning voor blunderende Officieren van Justitie*” (15 augustus 2009); en
 - b. het artikel “*Weer mis; justitiële soap*” (19 september 2009).

De twee artikelen worden hierbij als **bijlage 1** en **bijlage 2** in het geding gebracht. Mevrouw Husken en de heer Lensink zijn de auteurs van beide artikelen.

2. Klagers menen dat in de twee artikelen de grenzen zijn overschreden van hetgeen, gelet op de eisen van journalistieke verantwoordelijkheid, maatschappelijk aanvaardbaar is. De overschrijding zou zijn veroorzaakt doordat
 - (i) geen wederhoor heeft plaatsgevonden en
 - (ii) de beschuldigingen onterecht zijn.
 Hieraan wordt door de klagers toegevoegd dat de beschuldigingen onzorgvuldig tot stand zijn gekomen en niet deugdelijk zijn onderbouwd. Volgens klagers dienen hoge eisen te worden gesteld aan de bewijsvoering en dienen de auteurs van de artikelen de beschuldigingen te onderbouwen.

Samenvatting verweer

3. Verweerders betwisten dat zij onzorgvuldig hebben gehandeld en dat zij de grenzen van het maatschappelijk aanvaardbare hebben overschreden. De journalisten zijn zeer grondig en zorgvuldig te werk gegaan. De artikelen zijn gebaseerd op (feiten vermeld in) vonnissen en arresten, eigen nadere research door de journalisten door ondermeer raadpleging van de grote hoeveelheid publicaties over de in het geding zijnde 10 strafzaken, de rapportage van AG Posthumus over de justitiële dwaling in de Schiedammer parkmoord-zaak, CEAS¹ rapporten, boeken van rechtspsychologen (Van Koppen, Wagenaar, Crombag) en statistici (Derksen) en eigen waarneming van de journalisten in de rechtszaal bij een groot aantal zaken. De journalisten zijn bepaald niet over één nacht ijs gegaan.
4. Er zijn vele andere publicaties verschenen over de strafzaken die verweerders in de artikelen behandelen. Verweerders wijzen met nadruk op bijvoorbeeld het hoofdredactioneel commentaar “Het OM en de regels” in de NRC van 27 juli 2009 en het artikel “Straf voor officier na blunder blijft geheim” in de NRC van 15 augustus 2009 (**bijlagen 3 en 4**). Tegen deze en andere artikelen hebben klagers nooit bezwaar gemaakt, terwijl deze artikelen eenzelfde strekking hebben en hetzelfde feitencomplex vermelden. De publicaties over dit onderwerp gaan overigens nog steeds door, een aantal voorbeelden van recente publicaties over fouten van het OM is ter illustratie opgenomen in **bijlage 5**.

¹ Commissie Evaluatie Afgesloten Strafzaken

Achtergrond journalisten

5. De journalisten zijn zich terdege bewust van hun journalistieke verantwoordelijkheid. Beiden kunnen bogen op een (jaren)lange ervaring als “misdaad”verslaggevers en zij staan bekend om hun integere en juiste verslaggeving. In hun hele carrière zijn zij slechts één keer eerder geconfronteerd geweest met een klacht bij de Raad voor de Journalistiek. Deze klacht is ongegrond verklaard.
6. Van belang is dat de journalisten en Vrij Nederland al vele keren over fouten van het OM en de verharde strijd tussen advocaten en OM hebben gepubliceerd. Als **bijlage 6** wordt een lijst met publicaties overgelegd. De journalisten hebben ook de nodige boeken op hun naam staan waarin de rol van het OM (mede) aan de orde komt. Het betreft de boeken “Deals met justitie” uit 2000 en 2009 (Husken), “XTC smokkel” 2002, (Husken/Vuijst), “Mink K.” uit 2007 (Husken), “Handboek Holleeder” uit 2008 (Husken/Lensink) en “De Dodenlijst” uit 2009 (Husken/Lensink). Ook deze boeken en de research gedaan voor die boeken zijn door de journalisten gebruikt als bronnen. Relevant hierbij is dat het OM en de overige klagers zich niet tegen (de inhoud van) deze boeken hebben verzet.

II DE (STREKKING VAN DE) ARTIKELEN

Inhoud van de artikelen

7. Het eerste artikel van 15 augustus 2009 gaat over fouten van het OM, die soms willens en wetens gemaakt worden, en de gevolgen daarvan voor de desbetreffende rechtszaken en de officieren van justitie. In het artikel wordt een toen recente zaak (de zaak “Peter uit Eindhoven” ook wel de “Bossche zaak” genoemd) en het daarin gewezen vonnis van de Rechtbank ’s-Hertogenbosch beschreven. In deze zaak oordeelde de rechtbank het OM niet-ontvankelijk wegens gemaakte fouten, fouten die blijkens het vonnis en de advocaat van Peter niet per ongeluk gemaakt zijn. De journalisten van Vrij Nederland zijn nagegaan of dit soort gevallen vaker voorkomen en wat dergelijke fouten voor gevolgen hebben gehad voor de desbetreffende officieren van justitie. De zaken en gevolgen worden opgesomd in een apart kader.
8. De journalisten hebben na de Bossche zaak nog 9 andere strafzaken bekeken (oud en recent) en zijn tot de conclusie gekomen dat er sprake is van een patroon. De Bossche zaak staat niet op zichzelf. De journalisten concluderen vervolgens dat de verdere carrières van de officieren van justitie niet erg onder de gemaakte fouten blijken te hebben geleden. De journalisten hebben in hun artikel de ethische vraag willen stellen

of magistraten nog verder carrière mogen maken na al dan niet bewust gemaakte uitglijders en fouten. De journalisten komen ook tot de conclusie dat het OM niet bepaald de hand in eigen boezem steekt, integendeel, de advocatuur krijgt de schuld. De advocaten hebben teveel negatieve kritiek en *daardoor* (en kennelijk niet door de gemaakte fouten) kan het vertrouwen in de samenleving worden ondermijnd.

9. Het tweede artikel van 19 september 2009 betreft opnieuw de Bossche zaak. Aanleiding voor het artikel was het feit dat de verdediging heeft laten weten in deze zaak de rechters als getuigen te willen laten horen. Dit komt niet vaak voor en het betreft een nieuwsfeit waarover bericht kan en moet worden. Om het feit en het belang van de aankondiging begrijpelijk te maken voor de lezer wordt in dit artikel de zaak inhoudelijk nader uiteengezet. Aan de lezer wordt een uitleg gegeven over de jarenlange opsporing die aan deze geruchtmakende zaak vooraf ging. Deze uitleg geeft inzicht in de drijfveren van het OM en de noodzaak om de hoofdverdachte, die kennelijk al jarenlang de dans ontsprong, te vervolgen. Het is de taak van een journalist om een nieuwsfeit van achtergrond te voorzien en over de voortgang van dit opmerkelijke proces te berichten.

Algemene strekking van de artikelen

9. Ten onrechte stellen de klagers dat de artikelen een negatieve strekking en toonzetting hebben ten aanzien van het OM *in het algemeen*. De artikelen zijn juist toegespitst op bepaalde gevallen. Zo staat in het artikel van 15 augustus 2009:

“Natuurlijk, meestal gaat het goed, vooral in “gewone” strafzaken. En als er fouten worden gemaakt, gebeurt dat vaak uit slordigheid of door een te hoge werkdruk. Maar bij sommige cases schiet het OM uit de bocht. (...)”

Advocate Weski: “heel veel OM’rs doen goed en integer hun werk maar ik constateer dat bij sommige vertegenwoordigers van het OM een groeiende minachting voor het rechtssysteem.”

10. Bij de lezer van Vrij Nederland mag ook bekend worden verondersteld dat er geen kritiek op het werk van het OM *in het algemeen* is. In het verleden toen het OM in de media en in de politiek onder vuur lag vanwege de “vele vormfouten” heeft Vrij Nederland juist benadrukt dat het om een vertekend beeld ging getuige de jaarcijfers. Slechts in enkele gevallen was sprake van “grensverkennende” of “grensverleggende vervolgingen”². In 2008 heeft Vrij Nederland nog een heel themanummer gewijd aan het werk van zowel de zittende als de staande magistratuur³.
11. Het OM geeft de strekking van de artikelen in de klacht onjuist weer, dan wel trekt conclusies uit de artikelen die niet door de artikelen worden gedragen. Zo stelt het OM dat volgens de artikelen de leden van het OM *veelvuldig* in de fout gaan. Volgens klagers zouden de artikelen stellen dat het OM *regelmatig* rechtsregels bewust zou overtreden.

² VN 28.6.2003.

³ VN-enquête 11.10.2008.

In het artikel is echter slechts terug te vinden dat de Bossche zaak niet op zichzelf staat en dat “vaker” toezeggingen aan getuigen zijn verhuld. De voorbeelden genoemd in het eerste artikel (met name in het kader) onderbouwen dat ook. Het artikel gaat evident over *specifieke* gevallen en dat blijkt ook uit de hierboven al aangehaalde zin “bij sommige cases schiet het OM uit de bocht”. Verweerders kunnen hier niet de woorden “veelvuldig” en “regelmatig” in lezen.

12. Volgens de klacht zou het OM als een niet integere organisatie worden weggezet die waarheidsvinding en de rechten van verdachten ondergeschikt maakt aan scoringsdrang. Ook deze conclusie komt voor rekening van het OM. De artikelen melden dat er fouten bij het OM gemaakt worden en dat bepaalde fouten willens en wetens worden gemaakt. Er zijn zaken waarin het OM niet integer handelt, maar niet gesteld wordt dat het OM op zichzelf geen integere organisatie is. Evenmin wordt gesteld dat het OM (in het algemeen) de rechten van verdachten ondergeschikt maakt aan scoringsdrang. De journalisten stellen slechts, de zaken in het kader overziend, dat de gemaakte fouten in die zaken kennelijk komen door de prioriteit van die zaken.

III BEOORDELINGSCRITEIA PERSPUBLICATIES

13. Klagers gaan in de klacht uit van onjuiste criteria voor het beoordelen van hetgeen maatschappelijk betamelijk is in de journalistiek. Hetgeen in de journalistiek maatschappelijk aanvaardbaar is, wordt mede bepaald door hetgeen rechters hebben geoordeeld over onrechtmatige perspublicaties.
14. Uitgangspunt in de oordelen van de rechter is dat de pers de vrijheid heeft en moet hebben misstanden door middel van publicaties in de vorm die haar goedgevindt onder de aandacht van het publiek te brengen. Dit uitgangspunt berust op het in artikel 7 Grondwet en artikel 10 EVRM vastgelegde recht op de vrijheid van meningsuiting. Hier tegenover staat het uitgangspunt dat een ieder recht heeft op bescherming van eer en goede naam en van de persoonlijke levenssfeer. Deze belangen dienen te worden afgewogen, waarbij omstandigheden als het publieke belang bij de publicatie en de mate waarin aantijgingen steun vinden in het ter beschikking staande feitenmateriaal van zeer groot belang zijn.
15. Van essentieel belang is dat bij het beoordelen van de rechtmatigheid van een perspublicatie én het beoordelen of journalisten betamelijk hebben gehandeld, geldt dat de pers niet wettig en overtuigend hoeft te bewijzen dat hetgeen zij publiceert uit haar bronnen waar is. Het is vaste jurisprudentie van de Hoge Raad dat de pers alleen niet *lichtvaardig* verdenkingen mag publiceren. Van groot belang is in dit verband ook de uitspraak van het EHRM in de zaak Thorgeirson/IJsland⁴ over de onredelijkheid van het standpunt dat de journalist de waarheid zou moeten bewijzen. Dit standpunt zou ook betekenen dat de pers maar heel weinig kan publiceren. De pers heeft een

⁴ EHRM 25.6.1992, Mediaforum bijlage 1992, B889-96.

belangrijke waakhondfunctie die verloren zou gaan als zij al hetgeen zij stelt wettig en overtuigend moet bewijzen. In 1983 heeft de AG Brunner al in zijn noot bij het arrest van de Hoge Raad in de zaak Gemeenteraadslid⁵ opgemerkt:

“Dat kan tot gevolg hebben, dat van publicatie wordt afgezien in gevallen waarin publicatie rechtmatig zou zijn, uit vrees voor de gevolgen van onrechtmatigverklaring achteraf, op grond van een niet geheel voorspelbare afweging van factoren. Dat is onwenselijk, omdat daarom misstanden waarvan de signalering in het openbaar een algemeen belang is, kunnen blijven voortbestaan. Omdat gemakkelijke oplossingen niet te geven zijn, kan dat onwenselijk gevolg slechts worden vermeden, indien de feitelijke rechter, ter wille van de vrijheid van meningsuiting en de persvrijheid de grens van het toelaatbare ruim trekt en alleen in sprekende gevallen tot onrechtmatigverklaring komt.”

16. Al hoewel de Raad voor de Journalistiek kijkt naar de ethische kant van het journalistieke vak en niet zozeer naar de civielrechtelijke onrechtmatigheid, kan de Raad de criteria die gelden voor een onrechtmatigverklaring niet buiten beschouwing laten. Ook de onrechtmatigheid is immers gebaseerd op een zorgvuldigheidsnorm en maatschappelijke betamelijkheid. Daarnaast zullen ethische normen nooit zo ver mogen gaan dat zij de door het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in vele uitspraken zo belangrijk geachte waakhondfunctie van de pers kunnen aantasten.

IV ALGEMEEN BELANG BIJ DE ARTIKELEN

17. Ook bij de ethische afweging spelen de belangen van partijen een rol. Bij publicaties over fouten gemaakt door het OM en de gevolgen daarvan bestaat een groot algemeen belang. Dit belang blijkt ook wel uit de vele publicaties die over dit onderwerp bestaan en die met een zeer grote regelmaat in de pers te vinden zijn (zie de **bijlagen 3 tot en met 5**).
18. Het is van algemeen belang dat de rechtspleging op een juiste manier geschiedt. Een juiste rechtspleging is in het geding als rechters tot het oordeel “niet-ontvankelijk” komen doordat tijdens de strafzaak is gebleken dat een officier van justitie materiaal of informatie heeft achterhouden of beschikt over materiaal waarover hij of zij niet zou mogen beschikken (geheimhoudersgesprekken). Dit soort fouten van het OM worden ervaren als ernstige misstanden.
19. Het is ook van algemeen belang dat het publiek weet wat er gebeurt nadat een officier van justitie een fout heeft gemaakt of is geconfronteerd met een niet-ontvankelijkheidsverklaring op eerder genoemde gronden. Het feit dat gemaakte fouten en niet-ontvankelijkheidsverklaringen door falen van het OM zonder gevolgen blijven is een zeer relevant gegeven en voor het publiek onbegrijpelijk. Ook dit wordt door het publiek ervaren als een misstand. De waakhondfunctie van de pers brengt mee dat de pers over dergelijke zaken bericht.

⁵ HR 24.6.1983 NJ 84.801.

20. De artikelen dienen bovendien te worden beschouwd in het brede kader van de verharde strijd tussen OM en strafrechtadvocatuur en het spanningsveld tussen de “buitenwereld” en de magistratuur.
21. Deze strijd tussen OM en de strafrechtadvocatuur is van algemeen belang omdat deze strijd rechtstreeks de rechtspleging kan beïnvloeden. Het is het OM zelf dat meent dat de “strijd” is verhard en dat met dit standpunt de publiciteit zoekt. De strijd tussen strafrechtadvocatuur en het OM komt terug in tv programma’s zoals Pauw & Witteman, diverse publicaties in publiekstijdschriften, maar ook in een vaktijdschrift als het Advocatenblad. Zelfs de President van de Rechtbank Amsterdam vond het onderwerp zo belangrijk dat zij begin september haar toespraak voor de opening van het gerechtelijk jaar grotendeels aan dit onderwerp heeft gewijd.
22. De media berichten over fouten van de magistratuur, politici en wetenschappers komen met kritiek. Uit een VN enquête uit 2008 blijkt echter dat 2/3 van de OM’ers tevreden is over het eigen functioneren en dat 1/3 van de rechters vindt dat de kwaliteit van de rechtspraak is toegenomen. Het verschil in perceptie is reden te meer om de kritiek op en de houding van de magistratuur kritisch te volgen.
23. Verweerders wijzen er ook op dat Vrij Nederland een *opiniërend* weekblad is. Het publiek verwacht van een opiniërend weekblad scherpe meningen en stukken en juist het aan de kaak stellen van misstanden. Een opiniërend weekblad moet de vrijheid hebben om de van haar verlangde bijdrage aan de maatschappelijke discussie en de waakhondfunctie te kunnen vervullen. Die bijdrage kan zij alleen leveren en die functie kan zij alleen vervullen als zij prikkelende artikelen kan publiceren.

V RECHTVAARDIGING BESCHULDIGINGEN OM

24. Gezien het algemene belang en het ter beschikking staande feitenmateriaal hadden het weekblad en de journalisten tot publicatie van de beide artikelen mogen overgaan, zij hebben daarmee niet onzorgvuldig gehandeld.
25. Het signaleren van het feit dat er ernstige fouten worden gemaakt door officieren van justitie, waarvan bepaalde fouten kennelijk opzettelijk zijn gemaakt, is terecht en vindt zijn grondslag in het ter beschikking staande feitenmateriaal. Hetzelfde geldt voor het signaleren van het feit dat het maken van dergelijke fouten geen ernstige gevolgen heeft gehad voor de carrières van desbetreffende officieren van justitie. De grondslag voor bovengenoemde stellingen kan gevonden worden in de zaken die zijn genoemd in het artikel zelf en de zaken genoemd in het kader.

Niet vermelden van alle bronnen en grondslagen

26. De aantijging van het OM dat de beschuldigingen “veelal in een enkele zin, zonder nadere onderbouwing” worden gedaan, is onterecht en kan in geen geval leiden tot het oordeel dat onzorgvuldig is gehandeld. De pers is vrij om de vorm van haar publicaties te kiezen⁶. De beschuldigingen in een artikel mogen niet lichtvaardig worden gedaan, maar er is geen verplichting of noodzaak om al het ter beschikking staande feitenmateriaal dat aan het artikel ten grondslag ligt in het artikel op te nemen. Het moet een voor de gemiddelde lezer een goed leesbaar, helder en duidelijk verhaal zijn. Dit stelt beperkingen aan de vorm. In een artikel in een tijdschrift voor het algemene publiek is niet gebruikelijk om alle redenen, gronden en al het feitenmateriaal te vermelden. Dit komt de leesbaarheid niet ten goede en bovendien is de ruimte beperkt.
27. Het is overigens een journalistiek verantwoorde methode om in een kader een samenvatting te geven van feiten als de bron en onderliggende stukken in het bezit van de auteur(s) zijn.

Gemaakte (opzettelijke) fouten

28. In het artikel wordt het opzettelijk maken van fouten ook onderbouwd, er worden voorbeelden gegeven zoals het wegmaken c.q. achterhouden van bewijsmateriaal (balpen-moord: bewijsstuk in de versnipperaar, Schiedammer parkmoord: achterhouden ontlastend bewijs). De fouten blijken onder andere uit de vonnissen en arresten in de desbetreffende zaken. De uitspraken in de zaken die besproken worden in het artikel zijn opgenomen in **bijlage 10**. De in het kader van de klacht meest relevante passages zijn in die uitspraken gearceerd. Uit de omschrijving van de fouten in de uitspraken blijkt ook dat dergelijke fouten niet per ongeluk (kunnen) worden gemaakt. Dat blijkt bijvoorbeeld uit het vonnis in de Bossche zaak (**bijlage 10A**), waarin de rechtbank het mr. Verwiel onder meer kwalijk nam dat zij diverse verzoeken van de rechtbank simpelweg negeerde.
29. Gerechtelijke uitspraken mogen als bron worden gebruikt. Aan dergelijke uitspraken wordt in het algemeen niet getwijfeld, zij gelden als een betrouwbare en onafhankelijke bron. Gerechtelijke uitspraken zijn feiten waarover kan worden bericht.
30. De journalisten baseren zich ook op processtukken en eigen waarneming tijdens de zittingen. In de zaak 2003/54 (X tegen het Utrechts Nieuwsblad) heeft de Raad voor de Journalistiek (RvdJ) beslist dat een journalist beweringen op een terechtzitting gedaan door deelnemers aan het proces niet op juistheid hoeft te onderzoeken alvorens die beweringen openbaar te maken in zijn berichtgeving over de zitting. Dit zal ook gelden voor berichtgeving over de zaak.

⁶ EHRM 11 januari 2000 (News Verlag), Mediaforum 2000-3 nr. 14 met noot Schuijt.

31. De journalist heeft overigens bij het weergeven een zekere vrijheid in het kiezen van zijn bewoordingen. Het is het vaste oordeel van de RvdJ dat het in het kader van verslaggeving over rechtszaken niet ontoelaatbaar is dat een niet geheel neutrale toon wordt gebruikt (zie onder meer RvdJ 2004/44).

Belonen met posities

32. In de Schiedammer parkmoord zaak konden de A-G en officier van justitie de overstap maken naar de rechterlijke macht. In de balpen-moordzaak kon de officier van justitie carrière maken. In de Hells Angels zaak maakte de officier van justitie ondanks dat hij volgens de rechters “het vertrouwen in de rechtspleging heeft geschaad” promotie (hij werd A-G). In de zaak Lancee is de officier van justitie nu hoofdofficier. Voor het overige wordt naar het kader in het artikel van 15 augustus verwezen.
33. De vonnissen en arresten zijn een feit, het aantal gevallen waarin fouten zijn gemaakt ook. De vervolgstappen in de carrière van de diverse officieren van justitie zoals beschreven in het kader zijn ook feiten. Als al deze feiten achter elkaar worden gezet, dragen zij de stellingen van de journalisten ten aanzien van de posities van de desbetreffende personen.
34. Volgens het OM is de beschuldiging ten aanzien van het nog ver schoppen van fouten makende officieren niet juist omdat bij ernstige fouten disciplinaire maatregelen worden getroffen, het OM verwijst daarvoor naar de reactie van mr. F.W.H. van den Emster, voorzitter van de Raad voor de Rechtspraak, gedaan in een brief aan Vrij Nederland. Deze brief is overigens ook door Vrij Nederland gepubliceerd, in VN van 5 september (**bijlage 7**).
35. Er zijn inderdaad officieren van justitie ontslagen, maar die gevallen betroffen niet het functioneren van de desbetreffende personen in de rechtszaal. Het betrof in die gevallen privé functioneren (verzekeringsfraude) en (antiek) wapenbezit zonder vergunning). De artikelen in VN gaan echter uitsluitend over het functioneren van OM'ers in de rechtszaal. Het kan zijn dat er interne berispingen plaatsvinden, maar die zijn niet kenbaar voor derden. Het OM wil daar geen mededelingen over doen, zie ook de reactie van de voorzitter van het College van Procureurs-Generaal, Harm Brouwer in het VPRO radio programma Schuld en Boete van 27 juli 2009. Hij stelt naar aanleiding van opmerkingen van advocaat Hiddema over de promotie van de officier in de zaak Lancee: “welk rechtsgevoel is ermee gediend dat een officier van justitie gestraft wordt. Ik roep hem ter verantwoording, maar hij hoeft niet publiekelijk op de mestkar. Daar ben ik het er niet mee eens.” Kennelijk vindt het OM dat het de buitenwereld niet aangaat wat er met fouten makende officieren van justitie gebeurt. Het is echter een gegeven van maatschappelijk belang dat bekend wordt wat er gebeurt na het maken van fouten, juist omdat die fouten een grote impact hebben (gehad) op de rechtsvervolgging. Vrij Nederland heeft daarom zelf de openbare feiten zoals te vinden in vonnissen en arresten op een rij gezet om te zien wat er met de fouten

makende officieren is gebeurd en welke positie zij nu hebben. Die posities zijn openbare gegevens. Het nagaan wat de positie van de desbetreffende officieren van justitie nu is, behoort tot de journalistieke taak, zeker nu het OM zelf hierover geen mededelingen wenst te doen.

36. Overigens gaat mr. Van den Emster in zijn brief voorbij aan het feit dat in de artikelen niet is gesteld dat er sprake zou zijn van ambtsmisdrijven. De journalisten spreken over “mogelijk strafbare handelingen” waarbij als voorbeeld wordt gegeven het vernietigen van bewijs zoals in de balpen zaak.
37. Mr. Van den Emster betwijfelt of officieren “blunderen” als rechters de grenzen van het strafproces aangeven. Volgens mr. Van den Emster mag de burger van het OM verwachten dat het alles doet wat in zijn vermogen ligt om strafbare feiten te vervolgen. Die burger verwacht echter niet dat het OM daarbij de grenzen van het strafproces, die niet per zaak worden aangegeven maar vastgelegd zijn in de wet, (bewust) overschrijdt. De samenleving is inderdaad niet gebaat bij magistraten die geen fouten durven maken, maar de samenleving is ook niet gebaat bij het achterhouden van materiaal of informatie en het gebruiken van materiaal dat niet gebruikt zou mogen worden. Dit zijn geen handelingen die zich laten kwalificeren als “fouten” die nu eenmaal gemaakt worden, daar waar gewerkt wordt. De samenleving is allesbehalve gebaat bij niet-ontvankelijkheidsverklaringen omdat officieren volgens de rechters de grenzen van het strafproces hebben overtreden.

Waarheidsvinding in het gedrang door groot belang

38. De zaken die in de artikelen worden besproken zijn grote zaken met een groot belang. Het is de journalisten opgevallen dat juist in die zaken fouten zijn gemaakt. Dat is op zich al opvallend en duidt op een patroon. Kennelijk staat in zaken met een groot belang de waarheidsvinding onder druk. Dit blijkt ook uit voorbeelden van fouten in grote zaken genoemd in CEAS rapporten en uit boeken van rechtspsychologen en statistici als “Het recht van Binnen”, “Vincent plast op de grond”, “The populair policeman and other cases”, “Lucia de B. Reconstructie van een gerechtelijke dwaling” en “Het OM in de fout. 94 structurele missers”. Voorbeelden van zaken waarin een grote werkdruk heeft geleid tot fouten zijn ook de zaken Lancee, Schiedammer Parkmoord en Lucia de B. Over deze zaken is overigens allemaal al eerder bericht, ook in VN.

Geen aandacht voor initiatieven van het OM

39. Volgens het OM had er in de artikelen ook aandacht moeten worden besteed aan initiatieven van het OM om te voorkomen dat onterechte veroordelingen ontstaan of dat mogelijke herziening van een zaak wordt onderzocht. Het OM verwijst voor dit laatste naar de CEAS.

40. Het is geen noodzaak om dergelijke initiatieven te vermelden en dit geldt zeker als de initiatieven buiten het kader van de artikelen vallen. Dit is het geval bij de CEAS. Daarbij is het nog maar de vraag of de CEAS een zodanig positief initiatief is, dat dit het beeld van het OM kan bijstellen. De CEAS werd pas opgericht nadat strafrechtadvocaten bijgestaan door strafrechtdeskundigen aan de bel hebben getrokken over één van de meest vergaande justitiële dwalingen van de afgelopen jaren (de Schiedammer parkmoord). Het initiatief van het OM heeft niet alleen lof ontvangen, dit heeft ook Harm Brouwer toegegeven in zijn rede van 16 november 2007. De criticasters in de buitenwereld zijn van mening dat een extern beklagorgaan beter was geweest dan dit initiatief van het OM. Met de CEAS wordt de “ons kent ons sfeer” nog benadrukt. Ook de hoge drempel om zaken aanhangig te maken wordt gezien als een nadeel.
41. De initiatieven genoemd door het OM doen voorts op zich niet af aan de door de journalisten geconstateerde feiten. De initiatieven leiden in geen geval tot een andere conclusie.
42. Overigens bevreemdt het standpunt van het OM dat alle kanten van een zaak moeten worden belicht, relevant of niet. In eigen berichtgeving van het OM over een zaak of verdachte wordt toch ook alleen een bepaalde kant van een verdachte geschetst en wordt niet gezegd dat hij bijvoorbeeld erg lief is voor zijn kinderen.

VI HOOR EN WEDERHOOR

43. Klagers menen dat verweerders in strijd hebben gehandeld met art. 2.3.1 Leidraad omdat er geen wederhoor zou zijn toegepast. Dit standpunt is onjuist.
44. De artikelen gaan over rechtszaken en de uitspraken in die rechtszaken. Al eerder is gesteld dat dit feiten zijn. Over feiten hoeft geen wederhoor te worden toegepast. Immers, wederhoor heeft al door de rechtbank of het hof plaatsgevonden. Beide partijen zijn in de procedure gehoord en de rechtbank en het hof hebben daaruit een conclusie getrokken. Die conclusie is een feit en mag worden gepubliceerd.
45. Ook ten aanzien van de individuele officieren van justitie geldt dat weerwoord niet had hoeven plaatsvinden. Hetgeen in de artikelen en in het kader van het eerste artikel wordt gemeld over de officieren van justitie zijn feiten opgetekend uit vonnissen en arresten. Ook de huidige positie van een bepaalde officier is een openbaar feit.
46. Naar het vaste oordeel van de Raad (onder meer RvdJ 1999/71, 2000/23, 2001/10 en 2002/38) is in het kader van rechtbankverslaggeving de regel van hoor en wederhoor, behoudens bijzondere omstandigheden, niet aan de orde. De laatstgenoemde zaak, RvdJ 2002/38, ziet ook op berichtgeving en het trekken van een conclusie naar aanleiding van gerechtelijke uitspraken. Ook in die zaak werd door de klager gesteld dat er onvoldoende wederhoor was toegepast. Uw Raad heeft in die zaak echter geoordeeld dat er weliswaar geen sprake was van rechtstreekse

rechtbankverslaggeving, maar dat dit onverlet laat dat er geen grond bestond om te oordelen dat verweerders niet op de inhoud van het vonnis en arrest mochten afgaan.

47. Van belang is dat in beide artikelen is vermeld dat het OM in de Bossche zaak hoger beroep is aangetekend. Dit hoger beroep is het “commentaar” van het OM. Het hoger beroep geeft aan dat het OM het niet met de uitspraken eens is. Na het instellen van hoger beroep heeft het weinig zin om het OM om een nader commentaar te vragen. Het is immers een vast standpunt van het OM dat er geen commentaar wordt gegeven op zaken die “nog onder de rechter zijn”. Ten aanzien van de Bossche zaak die centraal staat in de beide artikelen wordt gewezen op de uitlatingen van de Voorzitter van het College van Procureurs-Generaal, Harm Brouwer, in het al genoemde VPRO radio programma Schuld en Boete. Brouwer heeft in die uitzending duidelijk gesteld dat het OM om bovenvermelde reden niet op de Bossche zaak wilde ingaan. Het was niet te verwachten dat het OM medio augustus herzien had.
48. Het OM heeft zich ook in het verleden weinig mededeelzaam opgesteld (zie ook hieronder randnummer 106). VN heeft al meerdere keren een verzoek aan het OM gedaan om over het werkproces te mogen schrijven met de bedoeling meer inzicht te geven in het werk van de officieren van justitie. Het verzoek om dit onder meer te doen door een portret te maken van Brouwer is afgewezen. Het “embedded” meelopen in de Hells Angels zaak is eveneens afgewezen. In de Bossche zaak weigerde het OM de journalisten en een collega van de NRC zeer recent inzage te geven in het gewraakte processtuk, terwijl dat wel aan de verdediging en de rechters was overhandigd. In diverse andere zaken onthield het OM zich desgevraagd van elk commentaar. Ook deze ervaringen hebben een rol gespeeld in de overweging geen contact op te nemen met het OM.
49. Had er dan wederhoor moeten plaatsvinden ten aanzien van de conclusie die de journalisten trekken op grond van de feiten in de vonnissen en arresten en de huidige carrières van de desbetreffende leden van het OM? De journalisten stellen dat uit die feiten blijkt dat het maken van fouten niet wordt aangerekend en wordt “beloond”. Dit is een mening (opiniërend weekblad) en met betrekking tot meningen hoeft in beginsel geen wederhoor te worden toegepast. De journalisten wilden de ethische vraag of magistraten carrière mogen maken na al dan niet bewust gemaakte fouten wel voorleggen aan de magistratuur, maar dan graag aan een wat meer onafhankelijke partij zoals de NVvR, de onafhankelijke beroepsvereniging voor zowel officieren van justitie als rechters.
50. Zij hebben dit ook gedaan. De voorzitter van de NVvR bleek met vakantie en de woordvoerder was lange tijd onbereikbaar. Er is ingesproken op zijn persoonlijke gsm waarbij is aangemoedigd om ook tijdens het weekend vóór de deadline terug te bellen en er is ook gebeld naar de vereniging. De woordvoerder meldde zich pas op de dag dat het verhaal al ter perse ging (maandag 10 augustus 2009). De woordvoerder wilde geen commentaar geven, maar berichtte dat VN zich voor commentaar tot het OM of de Raad voor de Rechtspraak moest richten. Het was op dat moment te laat en

bovendien ging het Vrij Nederland juist vanwege de ethiek van de vraag om een commentaar van een onafhankelijke beroepsvereniging.

51. De VN journalisten zijn vervolgens op dinsdag 11 augustus 2009 gebeld door de voorlichter van het Parket-Generaal. Dit was te laat, het artikel lag reeds op de pers. De volgende dag belde de persvoorlichter opnieuw met de mededeling dat als de journalisten de moeite hadden genomen om het artikel aan het Parket-Generaal voor te leggen, fouten in het artikel hadden kunnen voorkomen. Marjan Husken heeft de voorlichter toen direct uitgenodigd om gemaakte fouten te herstellen in het volgende nummer van VN. Het OM moest dan natuurlijk wel duidelijk maken om welke fouten het ging. De voorlichter kwam slechts met de mededeling dat er wel degelijk officieren van justitie waren ontslagen en berispt als er fouten werden gemaakt. Dit zag echter alleen op de bovengenoemde voorbeelden van officieren die waren ontslagen om andere redenen dan het functioneren in de rechtszaal. Die lagen buiten het kader van het artikel.
52. Vervolgens vond op 25 en 26 augustus 2009 een mailwisseling plaats. De voorlichter van het Parket Generaal stuurde een brief per mail waarin gewezen werd op het ontbreken van weerwoord en “onjuistheden in het artikel”. De onjuistheden werden opnieuw niet nader aangeduid. Deze brief is integraal geplaatst (met een correctie op verzoek van de voorlichter) in Vrij Nederland van 5 september, zie **bijlage 7**.
53. Met de bevestiging van de binnenkomst van de brief van het OM en de bereidheid om deze brief te plaatsen, heeft Marjan Husken aan de voorlichter van het Parket-Generaal ook de mogelijkheid geboden van een uitvoerig weerwoord in de vorm van een uitgebreid interview. Dit aanbod is onmiddellijk door de voorlichter afgewezen.

Standpunt OM

54. In het artikel is het standpunt van het OM overigens wel meegenomen. Niet alleen door de vermelding dat er hoger beroep is ingesteld, maar ook door het vermelden van opmerkingen van Harm Brouwer in het genoemde radioprogramma Schuld en Boete en in zijn openbare brief aan de Dekan van de Nederlandse Orde van Advocaten (onderdeel van **bijlage 8**). Weliswaar zijn deze opmerkingen van Brouwer eerder gemaakt, maar de opmerking van Brouwer in het VPRO programma zag op de Bossche zaak waar ook de in het geding zijnde artikelen over gaan. Het was niet waarschijnlijk dat het standpunt van het OM over de Bossche zaak (beroep en geen commentaar) in de tussentijd was veranderd. Klagers stellen dat ook niet in hun klacht.
55. De overige citaten van Brouwer zien op het optreden van het OM in de rechtszaal *in het algemeen* wanneer er sprake is van “ontsporing” door het OM en “persoonlijke scoringsdrift”. In die zin lijken de citaten wel degelijk van toepassing op de OM’ers die met name genoemd worden in de artikelen en wier optreden in de rechtszaal werd berispt in de vonnissen en arresten. Ook op dit punt was niet te verwachten dat de

reactie van het OM was veranderd.

56. De mening die de journalisten in de laatste alinea van het artikel van 15 augustus geven is een mening die breed gedragen wordt. In het Advocatenblad en andere media is deze mening ook door anderen geventileerd. Verweerders betwisten dat de citaten van Brouwer deels onjuist zijn weergegeven.
57. De suggestie die volgens klagers uit de laatste twee alinea's van het artikel zou blijken komt geheel voor rekening van het OM. Het OM leest opnieuw meer in het artikel dan er staat. De brief van Brouwer werd geschreven naar aanleiding van een publicatie in De Pers van 2 juni 2009 waarin 4 advocaten zware (persoonlijke) kritiek uitoefenen op officier van justitie Plooi en zijn optreden in de rechtszaal (onderdeel van **bijlage 8**). Van deze feiten wordt in de laatste kolom van het artikel melding gemaakt. De direct daar opvolgende alinea slaat dan ook op de uitlatingen van de advocaten in De Pers. Er staat immers: “zulke negatieve kritiek van de advocaten in de media past niet, schrijft Brouwers”. Deze zin is daarnaast een versimpelde en geparafraseerde samenvatting van een lange alinea in de brief van Brouwer waarin hij schrijft dat:

“Een aantal uitspraken van de in de publicatie in de pers geïnterviewde advocaten, duidelijk over de schreef gaat en de integriteit van de heer Plooi als Officier van Justitie aantast (...) Ik betwist niet dat een Officier van Justitie ook waar het betreft uitspraken over zijn persoon tegen een stootje moet kunnen. Evenmin betwist ik het recht om vrij meningsuiting van de persoon achter de advocaat, maar aan de andere kant zijn de gereleveerde uitspraken, gedaan als advocaat en teruggrijpend op het optreden van de heer Plooi in het strafproces, bepaald geen voorbeeld van het nemen van publieke verantwoordelijkheid voor een goede rechtspleging.”

Brouwer verzoekt de Deken de onwenselijkheid van “de negatieve beeldvorming in de media waar het betreft een deel van de strafrechtadvocatuur en het OM” aan de kaak te stellen.

58. Op basis van deze citaten hebben de journalisten de conclusie getrokken dat Brouwer zich voor zijn troepen opstelt. Dit is een gerechtvaardigde conclusie, die zoals gezegd door anderen buiten het OM breed gedragen wordt.

Alleen één kant geboord?

59. Klagers menen nog dat er juist een weerwoord gevraagd had moeten worden van het OM omdat de beschuldigingen in het eerste artikel uit één hoek komen: de strafrechtadvocatuur. Dit zijn “belanghebbenden” en een reden te meer om de uitlatingen van de advocaten te controleren bij het OM. De advocaten zijn volgens de klagers aan het “napleiten”. Het OM had dat kennelijk zelf ook willen doen.
60. In de eerste plaats geldt dat de journalisten niet alleen zijn afgegaan op uitlatingen van de advocaten, verwezen wordt naar hetgeen in randnummer 3 is opgemerkt over de gebruikte bronnen. In de tweede plaats wordt verwezen naar hetgeen is opgemerkt in

randnummer 46 over het ontbreken van een weerwoord bij rechtbankverslaggeving.

61. In de derde plaats wordt opnieuw gewezen op het feit dat het OM al eerder had laten weten over de Bossche uitspraak geen mededelingen te doen.
62. In de vierde plaats is er geen sprake van nalaten door de advocaten. Mr. Weski wordt juist om commentaar gevraagd op het nieuwe feit dat het OM in hoger beroep gaat. Niet valt in te zien waarom de journalisten daarna nog terug naar het OM zouden moeten zijn gegaan, zeker nu het OM geen commentaar geeft in zaken die onder de rechter zijn.
63. De reden waarom de twee andere met name genoemde strafrechtadvocaten (Ficq en Taekema) zijn benaderd is een geheel andere. Zij waren de advocaten in de Balpenmoordzaak en de Schiedammer parkmoordzaak. Naar aanleiding van de uitspraken in hun zaken zouden zij mogelijk procedures hebben kunnen starten tegen de leden van het OM, die blijkens die uitspraken de regels van het strafproces hadden overtreden. Dit bleek niet het geval. Was dit wel het geval geweest, dan was uiteraard het OM ook om een reactie gevraagd.

VII SPECIFIEKE UITINGEN MET BETREKKING TOT DE INDIVIDUELE KLAGERS

Klager 2, mr. M.H.L. Verwiel

Gebruik van de term processtuk

64. Volgens de klacht is het onjuist dat mr. Verwiel de verdediging een processtuk heeft onthouden. Klagers betwisten niet dat er informatie is onthouden, maar stellen dat de onthouden informatie niet als processtuk zou kwalificeren, en in plaats daarvan zou moeten worden aangemerkt als schriftelijke informatie. Het belang van dit onderscheid ligt er volgens het OM in dat zulke informatie in de regel niet aan de verdediging hoeft te worden verstrekt.
65. In het vonnis in de Bossche zaak d.d. 23 juli 2009 (**bijlage 10A**) is door de rechtbank onder het kopje “Oordeel van de rechtbank ten aanzien van de ontvankelijkheid van het openbaar ministerie” een gemotiveerd oordeel gegeven omtrent de handelwijze van het OM – lees: dat van Verwiel. Relevant in dit kader is de volgende passage uit het vonnis:

“(…) Dat het openbaar ministerie daarbij de – ongevraagde en zeer ongelukkige – keuze heeft gemaakt dit te doen door middel van de verzending van een vertrouwelijk, voor intern gebruik bestemd stuk valt het openbaar ministerie te verwijten. Door vervolgens (op 18 april 2007) een e-mail te verzenden naar de rechtbank inhoudende het verzoek het eerdergenoemde

ambtsbericht te vernietigen, alsmede het (op 27 april 2007) per e-mail verzoeken om de (inhoud van) de e-mail d.d. 25 april 2007 zijdens het openbaar ministerie geen deel uit te laten maken van het strafdossier, alsmede het negeren van herhaalde verzoeken van de rechtbank aangaande het verstrekken van de aanwezige informatie omtrent de [getuige 1] aan de verdediging – dit terwijl er geen onthoudingsbeslissing was –, heeft het openbaar ministerie het vertrouwen dat de verdediging mocht hebben ten aanzien van een eerlijke procesvoering, op onherstelbare wijze geschonden en is hierdoor de integriteit van het openbaar ministerie aangetast.

Voorts heeft het openbaar ministerie door zijn handelen, de rechtbank in een zodanige positie gemanoeuvreerd, dat het risico is ontstaan dat tevens de integriteit van de rechtbank in twijfel zou kunnen worden getrokken. Een rechtbank mag nimmer in een dergelijke positie worden gebracht.”

66. Uit deze citaten blijkt dat door de rechtbank is vastgesteld dat de door het openbaar ministerie achtergehouden informatie aan de verdediging had moeten worden verstrekt. De term processtuk is niet in het wetboek is gedefinieerd, maar algemeen wordt aangenomen dat alles wat zich in het dossier bevindt en wat zich daarin zou behoren te bevinden er onder valt⁷.
67. Nu de rechtbank heeft vastgesteld dat de informatie zich in het dossier zou behoren te vinden, is duidelijk dat de journalisten niet verweten kan worden dat zij deze benoemd hebben als processtuk.
68. Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat het OM zelf ook erkent dat de rechtbank de bedoelde informatie als processtuk heeft bestempeld. Zie in dit verband paragraaf 15 van **bijlage 10B**, die enkele pagina's van de aantekeningen van A-G's De Vries en Haverkate bevat die op 14 september 2009 tijdens een van de regiezittingen in het hoger beroep zijn uitgesproken.

Liegen over dealvoorwaarden

69. Volgens de klacht zou ten onrechte zijn vermeld dat mr. Verwiel de rechtbank zou hebben voorgelogen, zij zou geen dealvoorwaarden hebben achtergehouden. Afspraken over de bescherming van een getuige en een verblijfsvergunning worden volgens de klacht niet in het kader van een deal gemaakt. De klacht vermeldt ten aanzien van het tweede artikel dat zonder enig voorbehoud als feit zou zijn gepresenteerd dat de officier van justitie zou hebben gelogen tegen de verdediging over een deal die zijn met een belangrijke getuige had gemaakt en dat de rechtbank dat niet “pikte”. Volgens klagers heeft de rechtbank zulks niet overwogen en is de stelling dat tegen de verdediging zou zijn gelogen onjuist.

⁷ Zie bijvoorbeeld “Bloemlezing elementair strafrecht”, 2006.

70. Over dit gedeelte van de klacht wordt in de eerste plaats opgemerkt dat in geen van beide artikelen staat dat mr. Verwiel de rechtbank heeft voorgelogen. In het eerste artikel wordt in algemene zin vermeld dat door het OM gelogen is over dealvoorwaarden. In het tweede artikel wordt meer specifiek gemeld dat de officier van justitie loog tegen de verdediging over een deal die zij met de getuige had gemaakt.
71. Deze stellingen vinden steun in het vonnis, waarin de rechtbank immers heeft overwogen:

“Tenslotte heeft de handelwijze van het openbaar ministerie de waarheidsvinding benadeeld. Het ambtsbericht bevat informatie omtrent de vreemdelingrechtelijke status van [getuige 1] en diens positie als beschermde of beveiligde getuige, die afwijkt van hetgeen de getuige daarover zelf heeft verklaard ten overstaan van de rechter-commissaris naar aanleiding van vragen van de raadsliden. Ondanks velerlei verzoeken van de zijde van rechtbank en verdediging heeft naar het oordeel van de rechtbank ook het openbaar ministerie zelf ten aanzien van deze punten geen volstrekte duidelijkheid verstrekt. (...)”

72. Het moge duidelijk zijn dat uit het vonnis volgt dat de rechtbank mr. Verwiel verwijt dat zij niet eerlijk is geweest over de met de getuige gemaakte afspraken. Een afspraak is een deal, zodat de manier waarop daaraan gerefereerd wordt door de journalisten juist is. Door het OM de sanctie van niet-ontvankelijkheid op te leggen, is duidelijk dat de rechtbank deze handelwijze inderdaad “niet pikte”.

Hoger beroep

73. De klacht vermeldt verder dat de journalisten in het eerste artikel niet zouden hebben vermeld dat de zaak nog onder de rechter is, het OM heeft immers hoger beroep tegen het vonnis van de rechtbank 's-Hertogenbosch ingesteld.
74. Dit gedeelte van de klacht stoelt op een onjuiste lezing van het artikel. In het eerste artikel wordt namelijk wel degelijk vermeld dat Brouwer, voorzitter van het college van procureurs-generaal, heeft laten weten dat het OM in hoger beroep gaat. Het zal de lezer hierdoor duidelijk zijn dat de zaak “nog onder de rechter” is.

Overige feiten ten aanzien van Verwiel

75. Hoewel de klacht zich niet specifiek richt tegen de overige onderdelen van het stuk van het artikel dat gaat over mr. Verwiel, merken verweerders ten overvloede op dat ook deze stellingen steun vinden in voornoemd vonnis. Uit het vonnis blijkt dat mr. Verwiel heeft geprobeerd de rechtbank ertoe te bewegen de door het OM verzonden informatie te vernietigen, en dat zij ter zitting heeft beweerd dat de rechters hebben toegezegd dat te zullen doen, terwijl de rechters dat tijdens de zitting ten stelligste hebben ontkend. Tenslotte volgt uit het vonnis dat de rechtbank van oordeel was dat

Verwiel met haar opstelling de principes van een eerlijke rechtsgang heeft geschonden en dat daardoor de integriteit van het openbaar ministerie is aangetast.

76. De klacht over de onjuistheden ten aanzien van mr. Verwiel is, gezien de inhoud van het vonnis van de Rechtbank 's-Hertogenbosch, ongegrond.

Klager 3 Mr. M. Zwinkels

Artikel

77. Over Zwinkels wordt in het (eerste) artikel het volgende opgemerkt:

“HELLS ANGELS-ZAAK

Officieren van justitie Michiel Zwinkels en Ger Oldenkamp luisterden gesprekken af tussen advocaten en cliënten en vernietigden deze niet. Zij hielden hun faux pas stil voor de rechter. Het Amsterdams hof verklaarde in 2007 het OM niet-ontvankelijk. De Hells Angels kwamen vrij en Oldenhof kreeg de zwarte piet toebedeeld. (...)”

Klacht en weerlegging daarvan

78. Klagers stellen dat voornoemd citaat onjuiste beschuldigingen zou bevatten aan het adres van Zwinkels, omdat hij de zaak pas overnam ten behoeve van de inhoudelijke behandeling in 2007 en dus geen telefoongesprekken heeft afgeluisterd; de laatste opsporingsactiviteiten vonden in 2005 plaats. Bovendien zouden de journalisten volgens klagers ten onrechte de indruk hebben gewekt dat de officieren door toedoen van de raadslieden de rechtbank hebben geïnformeerd, terwijl zij dat eigener beweging zouden hebben gedaan.
79. 72. De informatie zoals verwoord onder het kopje HELLS ANGELS-ZAAK is gebaseerd op de volgende bronnen:
- eigen waarneming journalisten tijdens de zittingen in eerste aanleg en in hoger beroep;
 - processen-verbaal van de terechtzitting;
 - ambtsbericht van R.B. Eigeman (ovj) aan A.J.A.M. Nieuwenhuizen (hovj LP) d.d. 21 11 2007 (**bijlage 10C**);
 - Vonnis Rb. Amsterdam 20 december 2007 (**bijlage 10D**)
 - Persbericht Rb. Amsterdam d.d. 20 december 2007 (**bijlage 10E**)
80. Voor zover hier van belang, heeft de Rechtbank Amsterdam in haar vonnis (en in het daarop gebaseerde persbericht) van 20 december 2007 als volgt overwogen en het openbaar ministerie niet-ontvankelijk verklaard in zijn vervolging:

“ De rechtbank constateert in ieder geval dat – wederom in strijd met de regelgeving - een aantal onder het verschoningsrecht vallende gesprekken in het aan de rechtbank overgelegde

procesdossier is terechtgekomen. Door toedoen van de huidige zaaksofficieren zijn deze gesprekken inmiddels conform de regelgeving vernietigd. Echter, tijdens het onderzoek ter zitting, zijn opnieuw gesprekken met verschoningsgerechtigden opgedoken. Deze zijn door de politie gebruikt bij het aanvragen van een bevel tot stelselmatige observatie en bij verzoeken het afluisteren van telefoongesprekken te mogen verlengen.

De officier van justitie is bij uitstek de hoeder van de belangen van de verschoningsgerechtigde advocaat en daarmee van diens cliënt, de verdachte. Het Openbaar Ministerie is in dit maatschappelijk belangwekkende Acroniem-onderzoek bij herhaling schromelijk tekort geschoten in deze taak. Zo bleef ook na herhaalde aansporing daartoe door de leiding van het opsporingsteam van de politie de verzochte beoordeling van vermoedelijke geheimhoudersgesprekken door de officier van justitie langdurig uit, evenals de volgens de wettelijke regeling vereiste schriftelijke bevelen tot vernietiging.

Dit gebrek aan informatie van de zijde van het Openbaar Ministerie heeft de rechtbank in ernstige mate belemmerd in de controlerende taak die zij heeft inzake de rechtmatigheid van het toepassen van dwangmiddelen in het strafproces.”

81. De journalisten zijn zich ervan bewust dat Zwinkels de inhoudelijke behandeling van de zaak pas in 2007 overnam. Als zaaksofficier was hij echter volledig op de hoogte van de inhoud van het dossier. Hij was dan ook degene die ter zitting moest verantwoorden wat het OM in het opsporingsonderzoek had gedaan. Hij is aan de tand gevoeld over het afluisteren van de geheimhoudersgesprekken en werd voor het niet-vernietigen daarvan mede verantwoordelijk gehouden door de rechtbank. Dat de uitgewerkte gesprekken zich in het dossier bevonden, werd gemeld in 2007, terwijl dit al veel eerder, bijvoorbeeld tijdens een van de pro-forma zittingen had kunnen worden gemeld, ook door mr. Zwinkels. De journalisten konden dus in overeenstemming met de waarheid optekenen dat de betrokken officieren de faux pas stilhielden voor de rechter.
82. Uit het gebruikte bronmateriaal blijkt bovendien dat Zwinkels weliswaar op eigen initiatief gemeld heeft dat de uitwerking van een aantal gesprekken ten onrechte aan het dossier was toegevoegd, maar dat de volledige omvang van de fout pas aan het licht kwam door doorvragen van de verdediging. Uit de aantekeningen die de journalisten tijdens de zittingen hebben gemaakt (en die ongetwijfeld steun vinden in de door de griffier opgemaakte processen-verbaal van de terechtzittingen), blijkt dat op instigatie van mr. Meijering de rechtbank nader onderzoek gelastte naar de omvang van de fout.
83. Pas na dat onderzoek bleek dat het dossier ten onrechte nog veel meer uitgewerkte geheimhoudersgesprekken bevatte dan die waarvoor eerder een vernietigingsbevel had uitgevaardigd. Mr. Zwinkels was toen al lang zaaksofficier. Het onderzoek toont aan dat Zwinkels niet alle geheimhoudersgesprekken had gemeld en dat een aantal gesprekken de basis had gevormd voor stelselmatige observaties en ter motivering diende van volgende verzoeken om af te mogen luisteren, terwijl mr. Zwinkels aanvankelijk verklaard had dat de gesprekken niet voor opsporingsdoeleinden waren

gebruikt. Oldenkamp werd overigens gehoord als degene die het onderzoek destijds leidde, en hij werd als hoofdverantwoordelijke voor de fout gezien.

84. Dat de journalisten in de beperkte ruimte van het overzichts kader bij hun artikel niet alle nuances hebben aangebracht, maakt nog niet dat hun uitingen onrechtmatig kunnen worden geacht. De strekking van de passage waarover is geklaagd is juist, het Hof heeft het OM ook niet voor niets niet-ontvankelijk verklaard.
85. Ten slotte geldt dat de journalisten al eerder uitgebreid verslag hebben gedaan in Vrij Nederland over de Hells Angels-zaak en de rol van Zwinkels en Oldenkamp daarin. Zie het als **bijlage 10F** bijgevoegde artikel d.d. 20 december 2007 “Rechters pikken handelswijze OM niet”. Tegen die publicatie is niet geageerd door het OM, of meer specifiek door mr. Zwinkels. Ook tegen artikelen met een vergelijkbare inhoud in andere media is niet door het OM of mr. Zwinkels geageerd.

Klager 4 Mr. C.J.W.M. van Spierenburg

Artikel

86. Over Van Spierenburg wordt in het artikel opgemerkt:

“JULIËT-ZAAK

Officier van justitie Cees Spierenburg ontkende in 1997 voor de rechter een gemaakte kroongetuigendeal in een grote drugszaak. Door zijn ‘meined’ moest de rechter de verdachten vrijuit laten gaan. Spierenburg werd uiteindelijk vrijgesproken, ondanks het feit dat het gesprek over de deal op de band stond. Hij is tegenwoordig de landelijk officier voor synthetische drugs.”

Klacht en weerlegging daarvan

87. Klagers stellen dat in voornoemd citaat ten onrechte zou worden gesuggereerd dat Van Spierenburg meinedig zou hebben verklaard. Zij lichten toe dat Van Spierenburg niet het bestaan van de deal met de kroongetuige als zodanig zou hebben ontkend, maar slechts het gedeelte dat betrekking had op de strafeis. Klagers wijzen erop dat de rechtbank Arnhem bij vonnis van 21 januari 2009 heeft geoordeeld dat er geen bewijs was dat die specifieke afspraak tot stand is gekomen.
88. De informatie zoals verwoord onder het kopje JULIËT-ZAAK is gebaseerd op de volgende bronnen:
- Stukken uit de strafzaken als pleitnotities en requisitoiren;
 - Arrest Hof Den Bosch d.d. 27 februari 1998, te kennen uit HR 8 juni 1999, NJ 1999/773 (**bijlage 10G**);
 - Vonnis Rb. Arnhem d.d. 24 januari 2000 (**bijlage 10H**);
 - Husken, Deals met justitie, Meulenhoff, 2000, m.n. hoofdstuk 9 (**bijlage 10IJ**)

89. Uit de hiervoor genoemde bronnen, met name het arrest van het Hof Den Bosch d.d. 27 februari 1998, blijkt dat Van Spierenburg naar het oordeel van dat Hof onder ede onjuiste verklaringen aflegde. Letterlijk overwoog het Hof:

“Daar komt nog bij, dat toen de afspraak eenmaal gemaakt was, geen openheid is betracht over de volledige inhoud van de overeenkomst. Toen de verdediging de gelegenheid kreeg P. te horen over de totstandkoming van de overeenkomst en over de strafbare feiten, waarvan haar cliënt werd verdacht — in de verhoren bij de rechter-commissaris op 21 en 27 maart 1997, waarbij de officier van justitie aanwezig was — zijn wezenlijke onderdelen van die overeenkomst te weten een strafeis van 2 jaar en ondersteuning van een verzoek tot schorsing van de voorlopige hechtenis door de officier van justitie niet gemeld. Uit de door het hof beluisterde opnamen van telefoongesprekken, gevoerd door de officier van justitie op 20 maart 1997 met mr. Jeeninga en op 7 april 1997 met mr. Van Gessel blijkt, dat die strafeis wel degelijk afgesproken was en dat bewust de kwestie van de schorsing van de voorlopige hechtenis niet aan het papier was toevertrouwd. Ook als getuige gehoord op de zitting van het hof heeft de officier van justitie volgehouden dat geen strafeis van 2 jaar was afgesproken hetgeen — gelet op de inhoud van het tweede telefoongesprek van 7 april 1997 en de verklaring van de officier van justitie op de zitting in de zaak tegen P. — niet anders dan als onwaarheid kan worden bestempeld. Deze gang van zaken acht het hof bij het gebruik van een zo omzichtig te hanteren en omstreden opsporingsmiddel als het onderhavige zo zeer in strijd met de beginselen van een goede procesorde, dat naar zijn oordeel het openbaar ministerie niet-ontvankelijk dient te worden verklaard in zijn vervolging van de verdachte (...)”

90. Uit dit arrest, dat als een van de bronnen voor de uitingen is gebruikt, blijkt duidelijk dat het oordeel van het Hof “onder ede niet de waarheid vertellen” betrekking had op de met de kroongetuige gemaakte afspraak met betrekking tot zijn strafeis – een essentieel onderdeel van die deal. Door daaraan te refereren als “kroongetuigendeal” hebben de journalisten geen onjuiste indruk gewekt over de inhoud van de afspraak waarover gelogen was.
91. “Onder ede liegen” betekent hetzelfde betekent als “meineed”, de journalisten mochten dan ook die term gebruiken.
92. Van Spierenburg werd in verband met voornoemd handelen ook strafrechtelijk vervolgd wegens meineed. De rechtbank Arnhem achtte het tenlastegelegde op grond van een eigen interpretatie van Van Spierenburgs woorden (hij had niet gezegd wat hij bedoeld had en niet bedoeld wat hij gezegd had) evenwel niet bewezen en sprak Van Spierenburg om die reden vrij. In verband daarmee is het woord meineed in het artikel tussen aanhalingstekens geplaatst. Op die manier hebben de journalisten in de beperkte ruimte in het overzichtskader duidelijk een nuance aangebracht op het op zichzelf duidelijke oordeel van het Hof. Nu ook nog eens is gemeld dat Van Spierenburg vrijgesproken is door de rechtbank Arnhem, is geen sprake van onterechte of ongefundeerde beschuldigingen.

93. Vermeldenswaardig is ten slotte dat hetgeen over Van Spierenburg is opgetekend in het artikel in Vrij Nederland al eerder, en veel uitgebreider, beschreven is in het boek van Husken ‘Deals met justitie’ (uitgeverij Meulenhoff, 2000). Voor deze publicatie werd destijds gebruik gemaakt van dezelfde bronnen als hiervoor genoemd. Van Spierenburg, noch het OM heeft ooit bezwaar gemaakt tegen deze publicatie.

Klager 5: Mw. mr. J.S. de Vries

Artikel

94. Over de Vries wordt in het (eerste) artikel opgemerkt:

“POWER-ZAAK

Prestigieuze drugszaak. Officier van justitie Saskia de Vries hield belangrijk bewijsmateriaal voor de verdediging achter. Daarover loog ze in hoger beroep, oordeelde het hof. De Vries is nog altijd aanklager namens het landelijk parket. In 2006 deed ze de zaak tegen drugshandelaar Mink Kok. Ook daarin hield ze informatie achter. In twee recente cases – Holleeder en een Joegoslavische moordzaak – klaagden de advocaten opnieuw over manipulatie van het bewijs.”

Klacht en weerlegging daarvan

95. Klagers merken slechts in algemene zin op dat ten onrechte gesteld dan wel gesuggereerd zou worden dat sprake is van verheimelijken van informatie, het voorliegen van de rechter en manipulatie van bewijs. Deze beschuldigingen zouden onterecht zijn, een deugdelijke onderbouwing missen en er zou geen navraag zijn gedaan naar de grondslag ervan.
96. Hetgeen in het artikel over mr. De Vries wordt opgemerkt, is gebaseerd op onder meer de volgende bronnen:
- arrest van het Gerechtshof te 's-Gravenhage d.d. 16 december 2004 (**bijlage 10K**);
 - vonnis van de Rechtbank Rotterdam in de zaak tegen Mink K. d.d. 20 juli 2007 (**bijlage 10L**);
 - vonnis van de Rechtbank Haarlem in de zaak tegen Willem Holleeder d.d. 21 december 2007 (**bijlage 10M**) en zijn Joegoslavische medeverdachte;
 - eigen waarneming van de journalisten die de zittingen in de Power-zaak, de zaak tegen Mink K en de zaak tegen Holleeder en zijn medeverdachte hebben bijgewoond;
 - Marian Husken, De criminele carrière van Mink K., Forum 2008 en het daarin genoemde bron-materiaal.

Liegen en verheimelijken in de Power-zaak

97. In de Power-zaak was De Vries zaaksofficier. In die hoedanigheid had zij de beslissing genomen bepaalde stukken uit een parallel-onderzoek niet aan het dossier toe te voegen, die daar volgens de verdediging wel degelijk onderdeel van hadden moeten uitmaken. Dat vond ook het Hof Den Haag blijkens het arrest van 16 december 2004:

“De daarop betrekking hebbende stukken hadden – als mogelijk ontlastend materiaal - door het openbaar ministerie bij het dossier in de strafzaak tegen de verdachte dienen te worden gevoegd, hetgeen ten onrechte is nagelaten.”

98. Uit voornoemd arrest blijkt verder dat De Vries op verzoek van de verdediging aan de tand was gevoeld over deze dossierstukken. De Vries had verklaard dat zij die niet gezien had en dat zij niet wist wat daarin stond. Toen de bewuste stukken alsnog door de AG aan het dossier werden toegevoegd, bleek evenwel dat De Vries de stukken wel degelijk kende; het ging om door haar zelf afgenomen verhoren ten aanzien waarvan de processen-verbaal ook door de Vries zelf voor akkoord waren ondertekend.

99. Het Hof overwoog dan ook:

“(…) aan de verdediging [kan] worden toegegeven dat deze functionarissen (waarbij onder meer bedoeld wordt op De Vries, adv.) op de navolgende onderdelen kennelijk onjuist dan wel onvolledig hebben verklaard. [volgt weergave en beoordeling van de door De vries afgelegde verklaring] (….) deze informatie was bekend bij de officier van justitie en daarvan had zij melding moeten maken.”

100. Uit het daarop volgende: “Voor het overige heeft het Hof niet kunnen vaststellen dat door deze functionarissen (waarbij opnieuw onder meer bedoeld wordt op De Vries, adv.) kennelijk onjuist is verklaard (….)” volgt nog eens dat het Hof van oordeel was dat De Vries niet naar waarheid had verklaard over haar bekendheid met de stukken.
101. De beschuldigingen aan het adres van De Vries vinden voldoende basis in dit arrest, nu “kennelijk onjuist verklaren” niets meer of minder betekent dan “liegen” (immers er is niet overeenkomstig de waarheid verklaard) en het bewust achterhouden van informatie het predicaat “verheimelijken” draagt.

Mink K

102. Uit het vonnis van de rechtbank Rotterdam d.d. 20 juli 2007 in de zaak Mink K. blijkt dat De Vries ook in die zaak informatie had achtergehouden voor de verdediging, zelfs nadat de rechtbank haar bevolen had die alsnog aan het dossier toe te voegen. Omdat De Vries in een later stadium alsnog gehoor gaf aan dit bevel, achtte de rechtbank geen gronden aanwezig voor niet-ontvankelijkverklaring van het OM, zoals bepleit door de verdediging.

103. Het voorgaande neemt niet weg, dat blijkt uit het vonnis en de overige bronnen ook in deze zaak sprake was van het verheimelijken van informatie door De Vries. De journalisten konden dat dus in overeenstemming met de waarheid en gedragen door bronnen, melden.

Holleeder en de Joegoslaaf

104. De advocaten in de Holleeder zaak en die van zijn Joegoslavische medeverdachte hebben als bekend gevorderd het OM niet-ontvankelijk te verklaren. Een van de redenen daarvoor was dat het OM, in de personen van Koos Plooi en Saskia de Vries, volgens de verdediging informatie met betrekking tot getuige Maria Houtman zou hebben achtergehouden. Ook werd door de verdediging geklaagd over de wijze waarop de beroemde achterbankgesprekken ter kennisneming door het OM werden verstrekt. Zie in dit verband het vonnis van de Haarlemse rechtbank d.d. 21 december 2007 (**bijlage 10M**).
105. Dat de rechtbank de vordering van de verdediging niet honoreerde, is niet relevant voor de klacht. De journalisten hebben immers in het artikel niet meer gezegd dan dat de verdediging De Vries beschuldigde van het achterhouden van informatie. Dat is, blijkt uit de eigen waarneming van de journalisten ter zitting en voornoemd vonnis van de rechtbank inderdaad het geval geweest.

Overige relevante omstandigheden ten aanzien van De Vries

106. Van de hand van Husken is in 2008 het boek “ De criminele carrière van Mink K.” verschenen. Ook daarin wordt het handelen van De Vries op kritische wijze besproken. Husken heeft De Vries voorafgaand aan de publicatie van het boek benaderd voor het geven van een reactie, maar De Vries liet via haar woordvoerder weten daar geen behoefte aan te hebben. Het ligt in verband hiermee voor de hand dat het benaderen van De Vries in het kader van het onderhavige artikel ook geen zin had gehad.

VIII GEBRUIK NAMEN

107. De omstandigheid dat alle betrokken officieren bij naam zijn genoemd in het artikel, maakt niet dat de journalistieke grenzen zijn overschreden. Sinds jaar en dag worden officieren in de pers immers bij naam genoemd. Dat is niet in de laatste plaats te danken aan het Openbaar Ministerie zelf, dat in persberichten en andere uitingen, waaronder het voor een ieder via www.om.nl toegankelijke blad *Opportuun*, voor- en achternamen van haar medewerkers gebruikt, ook in relatie tot specifieke dossiers.

108. Verwiel is bijvoorbeeld door het OM zelf, ondermeer bij persbericht d.d. 6 juni 2003 bij naam genoemd in de relatie tot de Chinese mensensmokkelbende. In diverse andere publicaties op de website van het OM wordt zij ook bij naam genoemd. Zie bijvoorbeeld het artikel “Laat je niet in de luren leggen], opportuun nummer 10-2006, pp 16-17.
109. De naam Van Spierenburg is door het OM zelf regelmatig genoemd in relatie tot diverse zaken. Bij wijze van voorbeeld wordt gewezen op het door het OM verspreide persbericht naar aanleiding van de veroordeling van de belager van Bianca Balkende.
110. In de berichtgeving over de Hells Angels zaak dook steeds de naam Michiel Zwinkels op, zie bijvoorbeeld het overgelegde artikel uit de Volkskrant van 26 november 2007.
111. De naam van De Vries wordt ten slotte veelvuldig door het OM zelf genoemd in relatie tot de verschillende spraakmakende zaken waarbij zij betrokken was en is. Zie bijvoorbeeld het als artikel over de Holleeder-zaak.
112. Alle in deze paragrafen genoemde voorbeelden zijn bijgevoegd als **bijlage 9**.

IX GEBRUIK FOTO

113. Bij het artikel van 15 augustus is een foto geplaatst van twee officieren van justitie die allebei in het artikel worden genoemd. De foto is gemaakt met toestemming van de officieren van justitie en bevindt zich in het openbare ANP foto archief. De foto is tegen betaling voor een ieder beschikbaar.
114. Het is onjuist dat voor het gebruik van de foto toestemming zou moeten worden gevraagd aan de geportretteerden. Het portretrecht strekt niet zo ver, zie ook de recente uitspraak van het Hof Amsterdam⁸. Volgens het portretrecht kunnen de geportretteerden bezwaar maken tegen publicatie van hun portret als zij daarbij een redelijk belang hebben. Dat belang kan alleen worden ingeroepen door de geportretteerde zelf. Verweerders wijzen erop dat mr. Plooi niet tot de klagers behoort. Ten aanzien van mr. De Vries geldt dat zij geen redelijk belang heeft bij verzet gezien haar openbare rol, het feit dat het OM zelf foto's van haar verspreid en het feit dat de foto een duidelijk illustratief karakter heeft.
115. Het bijschrift bij de foto bestaat uit een open vraag en feitelijke informatie (namen van de personen op de foto). De vraag prikkelt de lezer om het artikel te lezen waar hij antwoord op de vraag kan vinden. Mr. Plooi wordt genoemd in de brief van Brouwer als de officier van justitie wiens “onberispelijke reputatie” in de media is bekritiseerd (**bijlage 8**). Feit is dat vier advocaten publiekelijk zware kritiek op mr. Plooi hebben

⁸ 27 januari 2009, zaaknummer 200.010.745/01 KG, De Rooij tegen Hollandse Hoogte B.V. (hardlopende moeder)

geuit en dat zij zijn reputatie niet “onberispelijk” vinden (**bijlage 8**). Het stellen van de vraag “onberispelijke reputatie” is dan ook gerechtvaardigd. Ten aanzien van mr De Vries wordt gewezen op hetgeen hierboven onder randnummers 94-106 is vermeld.

XI VORDERING

116. De klagers verzoeken om Vrij Nederland en de journalisten aan te zetten tot het plaatsen van een rectificatie. Dit gaat de bevoegdheden van uw Raad te buiten. De Raad kan oordelen of een klacht gegrond of ongegrond is en kan verzoeken om de beslissing integraal of in samenvatting te publiceren. De Raad kan *niet* verzoeken om rectificatie. Dit vloeit voort uit het feit dat de Raad kijkt of de ethische normen in acht in zijn genomen en niet of een publicatie al dan niet onrechtmatig is in de zin van art. 6:162 BW. Als het OM een rectificatie wenst, zal het zich moeten wenden tot de civiele rechter.

CONCLUSIE

Verweerders concluderen dat de klacht ongegrond is. Verweerders hebben zorgvuldig gehandeld en hebben de normen van de journalistiek niet overtreden. Hetgeen in de artikelen van verweerders wordt gesteld vindt voldoende grondslag in het ter beschikking staande feitenmateriaal. Er is geen sprake van onjuiste berichtgeving.